

D. Anselm Hoste

De begínyaten van de prioríj
Hunnegem

1624 ~ 1638

Prioríj Hunnegem
2004

De beginjaren van de priorij Hunnegem
1624 - 1638

Opgedragen aan M. Piores A. Torrekens
en de monialen van Hunnegem.

Met steun van de "Encyclopédie Bénédictine".

D. Anselm Hoste

De begínyaten van de prioríj
Hunnegem

1624 ~ 1638

Prioríj Hunnegem
2004

WOORD VOORAF

De Benedictijnenorde gedenkt dit jaar het vierde eeuwfeest sinds de reform van abdis Florence de Werquignoeul, begonnen in 1604. Haar hervormingsbeweging verspreidde zich vanuit Douai naar Vlaanderen en Wallonië. Na de Sint-Godelieveabdij te Brugge (1623) volgde de priorij Hunnegem (1624) de statuten die Florence de Werquignoeul had opgesteld en door Rome had laten goedkeuren. Twee zusters uit Arras, het eerste dochterhuis van Douai, brachten het heilig vuur van de reform naar Hunnegem in Geraardsbergen.

Deze brochure gaat over het prille begin van de priorij, aan de hand van het bewaarde archief. Als einddatum van het onderzoek werd 1638 genomen, het jaar waarin Florence de Werquignoeul overleed. In die veertien jaar, 1624-1638, werd het monastieke leven in de priorij fundamenteel vorm gegeven. Hunnegem groeide uit tot een harde, spirituele leerschool voor vele geroepenen uit de regio en vooral uit Henegouwen.

De priorij mag dit jaar ook terugblikken op 380 jaar onafgebroken benedictijns leven. Zij is de enige nog bestaande kloostergemeenschap in Geraardsbergen.

A.H.

HET LEVENVERHAAL VAN ABDIS FLORENCE DE WERQUIGNOEUL

De oudste biografie van Florence de Werquignoeul werd geschreven door een tijdgenote, zuster Marguerite Trigault, die veertig jaar vertoefde in het gezelschap van Florence, wat de authenticiteit van haar biografie veel kracht bijzet. Marguerite had een broer jezuïet, Nicolas Trigault, ooit missionaris in China, die in 1618 een lijvig boek uitgaf in Parijs met de titel : "Histoire de l'expédition chrétienne en la Chine, entreprise par les pères de la Compagnie de Jésus". Pater Trigault had goede relaties in Rome en hij zorgde er uiteindelijk voor dat de statuten van Douai een pauselijke goedkeuring ontvingen.

De biografie van zuster Trigault werd in 1717 voor het eerst in druk uitgegeven door de Mauristen Martène en Durand. Een anonieme auteur herschreef haar biografie en gaf het in boekvorm uit te Douai in 1733. In 1846 wijdde F.J. Parenty nog een levensbeschrijving aan Florence de Werquignoeul.

Florence werd geboren op 24 januari 1560 als dochter van François en Gertrude de Davre. Op zevenjarige leeftijd werd zij door haar ouders toevertrouwd aan de kanunnikessen van Moustier-sur-Sambre bij Namen. De abdis van dit adellijke stift was een familielid van haar, langs moederszijde. Florence verbleef er enkele jaren, maar omwille van de onzekere tijden (oorlogsdreiging was nooit veraf) moest het klooster sluiten en ging Florence terug bij haar ouders in Douai. Zij leefde daar vrij zorgeloos en weelderig, tot een aardbeving in 1580 haar levenswijze totaal omkeerde. Het jonge meisje legde zich voortaan toe op boete en versterving en betoonde een grote devotie voor O.L.Vrouw van Loreto, die vereerd werd in haar parochiekerk Saint-Jacques. Deze parochie werd bestuurd door de Jezuïeten. Florence zou haar leven lang beroep doen op jezuïeten als haar geestelijke leiders en biechtvaders.

Toen zij 23 jaar werd besloot zij in te treden bij de cisterciënzerinnen van Flines. Deze abdij was gesticht in 1234 bij Orchies. Bij haar intrede werd ook de jongste zus van Florence ingekleed, op 14-jarige leeftijd. Beide zusters legden hun geloften af op 15 juni 1585. Het werd Florence langzaam duidelijk dat het reguliere leven te Flines niet beantwoordde aan haar hoge verwachtingen. Zij vond dat de gestrengheid van de Regel erg gematigd werd: vasten en stilzwijgen werden nauwelijks onderhouden en de zusters konden vrij beschikken over inkomsten van lijfrenten. Florence verbleef achttien jaar te Flines, maar achtte het toen opportuun om een strenger klooster op te richten. Naar aanleiding van een visitatie sprak zij over haar opzet met de abt van Clairvaux. Deze reageerde zeer gunstig. Ook de biechtvader van Flines, de jezuïet Thomas Coniers, toonde zich gewonnen voor een nieuw op te richten abdij. Florence moest wel de Orde van Cîteaux verlaten en moniale worden van de benedictijnenorde.

Op 19 oktober 1604 werd Florence de Werquignoeul tot abdis verkozen van de nieuwe benedictinessenabdij "Paix Notre-Dame" in Douai. Vier zusters van Flines waren haar gevolgd en ruilden het witte habijt van Cîteaux voor de zwarte kledij van de benedictinessen. Het was de bisschop van Arras die de ceremonie leidde. Een maand later ging één van de vier stichteressen, zuster Theophile, naar Flines terug.

Zij had gehoopt abdis te worden, en was die droom ook ingefluisterd door de aartsdiaken van Douai. Een abdiskeuze veroorzaakt altijd spanningen in een gemeenschap. Velen voelen zich soms geroepen, maar uiteindelijk is er maar één uitverkorene. Wat bitter gestemd keerde zuster Theophile stilletjes naar Flines terug. Haar plaats werd ingenomen door nieuwe roepingen. Meisjes uit de hoogste adellijke kringen van Engeland, op de vlucht voor het protestantisme onder Elisabeth I, meldden zich in Douai bij abdis Florence. Eén van hen was Anne Scudamore, die in 1612 naar Arras werd gestuurd om er een nieuwe stichting te beginnen.

Naar het einde toe van haar leven werd abdis Florence volledig blind en nam ontslag op 17 oktober 1630. Zij werd opgevolgd door abdis Marie-Anne de Goudenhove. Florence overleed op 29 augustus 1638.

Florence de Werquignoeul liet enkele geschriften na. Zij stelde een "Livre de l'Ordre" samen, waarin zij de liturgische voorschriften opnam met betrekking tot het officie en de H.Mis, de processies en andere reguliere oefeningen. Zij schreef (of dicteerde) een afscheidsbrief voor haar medezusters te Douai, een soort geestelijk testament. Op verscheidene boekjes, die zij doorgaf aan haar zusters, van Arras, Brugge en Hunnegem, komen persoonlijke opdrachten voor die zij eigenhandig geschreven had.

SPIRITUEEL LEVEN VAN DE BENEDICTINESSEN IN DE 17DE EEUW

Florence de Werquignoeul streefde met haar reform naar een verinnerlijking van het kloosterleven. Daartoe beoogde zij een nauwgezette interpretatie van de Regel van Benedictus. Haar hervormingsbeweging doet denken aan de reform van Cîteaux in de twaalfde eeuw. Men schreef terecht dat Bernardus van Clairvaux en Franciscus van Assisië de toon hadden gezet van de monastieke spiritualiteit en dat daarop werd gevarieerd. Maar de toon bleef dezelfde. Elke tijd heeft een specifieke verwoording en benadering van de goddelijke geestesgaven.

In de 17de eeuw werd het spirituele leven eerder gekenmerkt door een zekere somberheid. Door talloze voorschriften werd het leven van de monialen angstig afgeschermd van de "boze" buitenwereld. De kloostergebruiken van Douai waren uiterst streng : eeuwig vleesderven, lange nachtwaken en gebedsuren, strikte armoede. Dit alles eiste van de zusters een grote fysieke en psychische krachtinspanning. De beveiliging van het slotleven, onder meer door het invoeren van tralies (grille) in de spreekkamer, stuitte in menig Vlaams klooster op verzet. Abt Hendrik vanden Zype zag zich daarom genoodzaakt een publikatie te wijden aan dit voorschrift : "Tractaet van de besluytinghe(slot) der vrouwen cloosters", Brugge, 1625.

Men vergat in die eeuw dat de Regel van Benedictus eigenlijk een gematigde Regel was, wijs en bescheiden geschreven. Er is bij Benedictus een groot evenwicht te vinden van gebed en werk, studie en slaap. Onvoldoende nachtrust zou hij onverstandig vinden.

De beginperiode van Hunnegem verliep nog in vrij rustige sociale omstandigheden. Er was nog wel dreiging van oorlog en opstand, maar onder het bewind van de aartsher-togen Albrecht en Isabella vond de contrareformatie in Vlaanderen een gunstige bodem. Uitstekende bisschoppen als Jacobus Boonen te Mechelen en Antonius Triest te Gent legden een intense pastorale activiteit aan de dag.

Het zijn vooral de jezuiten die de grote promotors zijn van dit godsdienstig réveil. In hun Orde vond men de volkse predikanten, de bevoegde catecheten en ook de felle polemisten. Jezuiten als Canisius (met zijn overal verspreide Catechismus), Costerus en Adriaan Poirters hadden een zeer grote invloed. Van 1621 tot 1625 richtten zij colleges op in deze regio: Aalst, Halle en Oudenaarde. De jezuiten hebben vooral de Mariale devotie verspreid door hun sodaliteiten of congregaties, opgericht in hun colleges en parochies. Uit die tijd dateren de talrijke devotieprenten, op perkament of papier, die door etsers en houtsnijders als een devoot hulpmiddel werden aangereikt aan het gelovige, vaak ongeletterde, volk.

Nog vóór de zusters te Hunnegem waren was het kerkje daar wijd en zijd bekend als een bedevaartsoord van Maria. Daarom drukte de stadsmagistraat van Geraardsbergen, in een akte van 1624, zijn bezorgdheid uit dat men te Hunnegem de talrijke bedevaarders zou blijven verwelkomen. Het oorspronkelijk oude Mariabeeld is nu verdwenen. Het huidige

eikenhouten beeld dateert uit de 16de eeuw en heeft ooit deel uitgemaakt van een kunstig retabel. In het "Register van schenkingen", uit de 17de eeuw, staan vele namen opgetekend van vooraanstaanden en van eenvoudige lieden die het genadebeeld van Hunnegem bedachten met waardevolle giften. De abten van de Sint-Adriaansabdij, de proost van Affligem en de families Van Waesberghe en Cassinas behoren tot de milde weldoeners van het mirakelbeeld.

Het prille begin van Hunnegem is voldoende beschreven door M. De Meulemeester (1947), A. Hoste (1974) en G. Van Bockstaele (1977). Zoals voor de Sint-Godelieveabdij te Brugge gaat ook in Hunnegem het initiatief uit van een benedictijnenabt, in casu abt Vincq van de Sint-Adriaansabdij. Hij mag de eer opeisen om de stichter genoemd te worden van een benedictinessenpriorij in zijn stad. Andere factoren hebben natuurlijk ook een rol gespeeld. Abt Vincq kon onmiddellijk rekenen op de morele en financiële steun van zijn collega in Arras, de abt van de machtige Sint-Vaastabdij, Philippe Caverel. Deze stuurde een architect naar Hunnegem om er ter plaatse de mogelijkheden van een nieuwbouw te onderzoeken. In 1627 schenkt abt Caverel de som van 700 florijnen om de kloostergebouwen te bekostigen.

De gestadige groei van de gemeenschap te Hunnegem vindt men weerspiegeld in het register: "Entrée et décès des religieuses", dat vanaf het begin zorgvuldig werd bijgehouden. Van 1624 tot 1638 traden 25 zusters in. In het stichtingsjaar 1624 begonnen vijf zusters het kloosterleven volgens de statuten van Douai en Arras. Dit zijn hun namen:

1. Zr. Anne de la Croix (Anne Scudamore). Zij was ingetreden te Douai en behoorde bij de stichteressen van Arras in 1612. Op 20 september 1624 kwam zij naar Hunnegem en was er tien jaar prioeres. Zij overleed er op 27 juli 1634, 50 jaar oud en 29 jaar geprofest.
2. Zr. Marie-Madeleine Desmasure. Te Douai ingetreden, ging zij naar Arras en vandaar naar Hunnegem. Zij volgde Anne Scudamore op als prioeres. Toen zij overleed op 5 mei 1637 was zij slechts 40 jaar oud en 21 jaar geprofest.
3. Zr. Adrienne Vincq trad te Hunnegem in op 29 september 1624. Zij was de dochter van Louis Vincq en Marguerite Du Bois en een familielid van abt Vincq. Zij overleed op 6 september 1634, na tien jaar kloosterleven.
4. Zr. Scholastica van Sint-Bernardus. Haar familienaam was Susanne Bristel, dochter van Jamin Bristel en Catherine Winiacourt. Zij was ingetreden in het cisterciënzerinnenklooster van Beaupré te Grimminge, " d'où elle sortit pour un désir d'embrasser la réformation et clôture". Te Beaupré was zij lekenzuster. Zij ontving het zwarte habijt op 10 februari 1625, feest van Sint-Scholastica; zij was toen 50 jaar oud. Haar sterfdatum is 7 februari 1631.
5. Zr. Marie de Jésus (Jeanne Carlier). Zij was afkomstig uit Mons, en trad in op 8 december 1624. Haar ouders waren Martin Carlier en Adrienne des Gomez. Zij overleed op 6 maart 1692.

DE ABDIJ " PAIX DE JÉSUS" IN ARRAS

In Arras wijst de straatnaam " Rue de la Paix" naar de verdwenen benedictinessenabdij. Zij moest na de Franse Revolutie plaats maken voor de huidige gevangenis. De kloostermuur is nog ten dele zichtbaar, en een gebouw uit 1617 herinnert nog aan het kloostercomplex. De geschiedenis van de abdij werd voor het eerst geschreven circa 1670 door Gerard Sacré, een benedictijn uit Saint-Denis-en-Brocqueroie. Hij overleed daar op 28 februari 1690. Gerard Sacré heeft veel geschreven en over allerlei onderwerpen. De reform van Florence de Werquignoeul heeft hij van dichtbij kunnen volgen. In zijn handschrift, nu bewaard te Mons, Bibliothèque de l'Université, Ms.546 (178/18), schreef hij een kort relaas over de beginjaren van de abdij in Arras: " Commencement de la fondation du Monastère de la Paix de Jésus en la cité d'Arras" .

De abdij werd gesticht op 23 oktober 1612, met financiële steun van een edelman, Antoine de Belvalet. De zusters betrokken eigenlijk de verlaten refuge van zusters uit Avesnes. In de woning waren geen vensters en geen meubilair, zodat Sacré (met bijbelse humor) verwijst naar de stal van Bethlehem. De eerste abdis was Françoise du Puits. In 1620 nam zij ontslag, en sindsdien werd de abdij bestuurd door een prioeres die om de drie jaar gekozen moest worden. De abdis had namelijk haar abdisstaf aan de voeten gelegd van het O.L.Vrouwbeeld en zo de Moeder Gods aangesteld tot abdis van het klooster. Dit gebruik werd van het begin te Hunnegem ingebracht door Anne Scudamore. Tijdens het prioraat van zuster Marie-Claire de Quignon werden twee kloosters gesticht, te Bethune en te Hunnegem, beiden in 1624. De verdere lotgevallen van de abdij in Arras werden beschreven door G.ACREMENT in zijn boek "Histoire du couvent de la Paix de Jésus", uitgegeven te Arras in 1892.

In 1750 telde de abdij nog 40 monialen. Kort daarop werd zij door de Franse Revolutie opgeheven.

DE 17DE EEUWSE KLOOSTERS VAN FLORENCE DE WERQUIGNOEUL

1604 : Douai.

De stad ligt aan de Scarpe en was Vlaams gebied tot 1669 (Dowaai).
Abdij Paix Notre-Dame.

1612 : Arras.

De benaming Atrecht herinnert aan de tijd dat de stad aan de graaf van Vlaanderen toebehoorde.
Abdij Paix de Jésus.

1613 : Namur.

Abdij Paix Notre-Dame. De eerste abdis was Catherine Laubegeois, die ingetreden was te Flines en Florence de Werquignoeul volgde naar Douai. Vanuit Namen sticht men Luik en Bergen.

1623 : Brugge.

"De toecommende vrouwenclooster van de gereformeerde benedictinnen". Het is de aloude Sint-Godelieveabdij, gesticht te Gistel en in de 16de eeuw te Brugge.

1624 : Hunnegem.

Priorij O.L.Vrouw van Vrede. Hunnegem sticht Dendermonde.

1624 : Bethune.

Monastère de la Paix du Saint-Esprit.

1627 : Liège.

Abbaye Notre-Dame de la Paix.

1640 : Mons.

Abbaye Paix Notre-Dame.

1654 : Dendermonde.

Abdij Paix de Notre Seigneur Jésus-Christ.
De eerste prioeres was Séraphine Cambier.

**DE BEGINPERIODE
VAN HUNNEGEM
IN WOORD EN BEELD**

PORTRET VAN FLORENCE DE WERQUIGNOEUL

Olie op doek, 1,48 m x 1,08 m.

Eind 17de eeuw.

Hunnegem,priorij.

Foto: A.H.

Het portret stelt de abdis voor in geknielde houding. Zij houdt de handen gevouwen in gebed. Voor haar staat een kruisbeeld met open boek. Op de bladzijde leest men een aansporing opdat men zijn glorie zou zoeken in de deelname aan het lijden van Christus en zijn bespottingen. Rechts boven is een kleine huisbibliotheek afgebeeld. Kruis en boek verwijzen naar het adagium "bid en werk" dat de geest van de Regel van Benedictus weergeeft. Op de lijst van het schilderij komt de fundatiedatum 1624 voor. Het doek werd in 1974 gerestaureerd door de kunstenaar Philemon Berckmans. Abdis de Werquignoeul gaf aan de priorij: "une belle croix processionale et une image de Sainte Anne taillie". Beide kunstwerken zijn verloren gegaan.

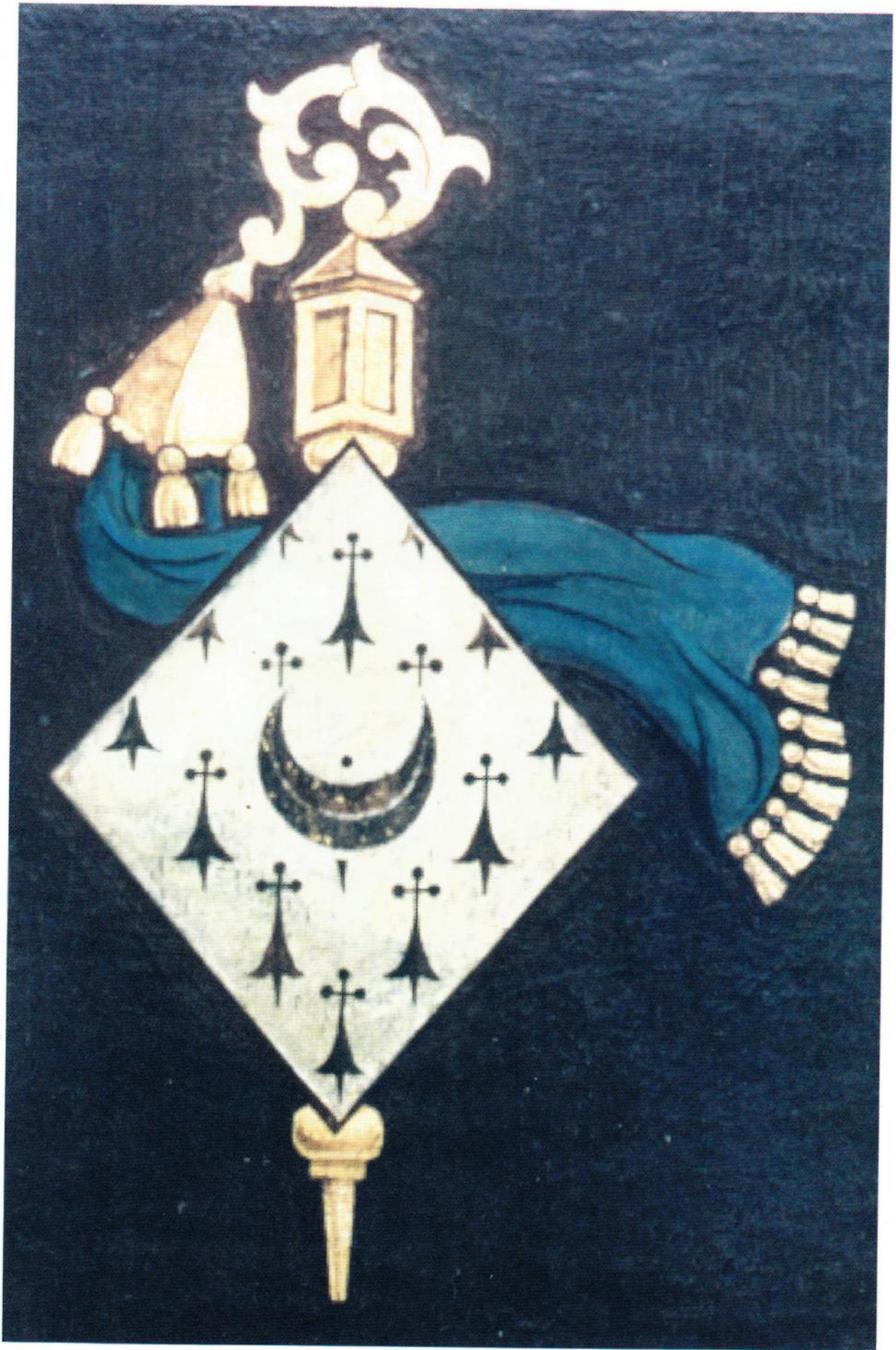

DETAIL WAPENSCHILD.

Hunnegem, priorij.

Foto: A.H.

Op een veld van witte pels een klimmende wassenaar in zilver, met regelmatig verspreide hermelijn staartjes. Het blazoen hangt aan een vergulde kromstaf. Op het priale (of sluijer) stond vroeger: "Pax Virginis", een verwijzing naar de abdij "Paix Notre-Dame" in Douai. Dit opschrift werd jammer genoeg door de restaurateur verwijderd. Abdissen hebben een ruitvormig wapenschild. Aan de abdisstaf is altijd een priale bevestigd.

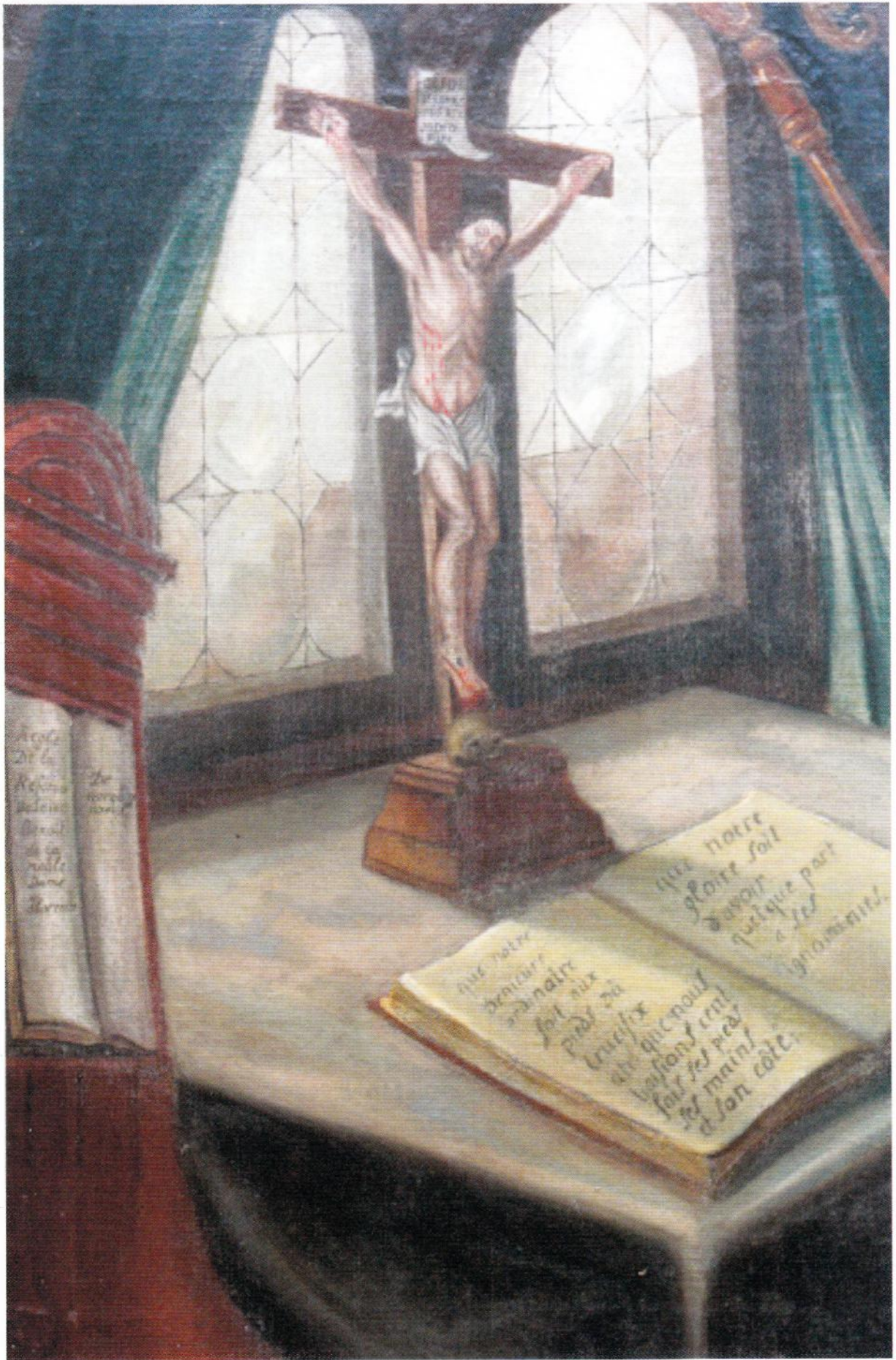

DETAIL KRUIS EN BOEK.

Hunneberg, priorij.

Foto: A.H.

Kruis en boek zijn geschilderd in de aard van een vanitas-stilleven: symbool van de vergankelijkheid van het aardse. De schedel en het doodsbeen aan de voet van het kruis berusten als gegeven op een oude overlevering, namelijk dat het kruishout werd opgericht precies op de plek waar Adam was begraven. Links is een klein bibliotheekkastje zichtbaar. Men bemerkt twee boeken met perkamenten rug. Eén boek bevat de Regel van Sint-Benedictus, gebruikt voor de reform van Douai : "Règle de la réforme de Saint-Benoît de la noble Dame Florence".

Agnes
De la
Reine
de la
ville
de
Paris

que notre
benigne
main
soit aux
pieds de
crucifix
ait que nous
vassions
sur ses pieds
et son côté.

que notre
gloire soit
d'avoir
quelque part
à ses
ignominies.

KOPERGRAVURE MET BEELTENIS VAN ABDIS DE WERQUIGNOEUL.

Kopergravure, 9 cm x 14 cm. Papier.

Hunnegem, archief priorij.

Foto: Studio Schrever.

Deze gravure komt voor in het anonieme levensverhaal van abdis Florence, gedrukt te Douai in 1733. De ets zelf is van 1694 en werd gegraveerd door Edelinck.

F. de launay del. 1678

*Le Vray Portraict de R. Dame Dame Florence
de Werquignoeul premiere Abbessse et Promotrice
de la Reforme de St Benoist en la Ville de Douay
sous le nom de la Paix Notre Dame. Elle deceda
le 29^e d'Aoust 1638. agee de 79 ans.*

ABDIJ PAIX DE JESUS IN ARRAS.

Hunnegem, archief priorij.

Foto: A.H.

Dit is een zicht van de huidige abdijsruïnes in Arras. De abdij werd gesticht in 1612. Van daaruit vertrokken in 1624 vijf monialen naar Bethune en twee naar Hunnegem te Geraardsbergen. De monumentale ingang is nog een restant van de abdij.

De abdij lag juist binnen de oude stadswallen van Arras. Na de Franse Revolutie werd hier een gevangenis ondergebracht.

ABDIJGEBOUW UIT 1617.

Hunnegem,archieff priorij.

Foto; A.H.

Van de abdijgebouwen blijkt practisch niets meer over. De foto toont wellicht het poortgebouw uit de beginperiode van de abdij. Normaal woonde de biechtvader van de abdij, met een metgezel, in dit aanpalend gebouw.

KAPEL VAN O.L.VROUW VAN LORETO.

Hunnegem, archief priorij.

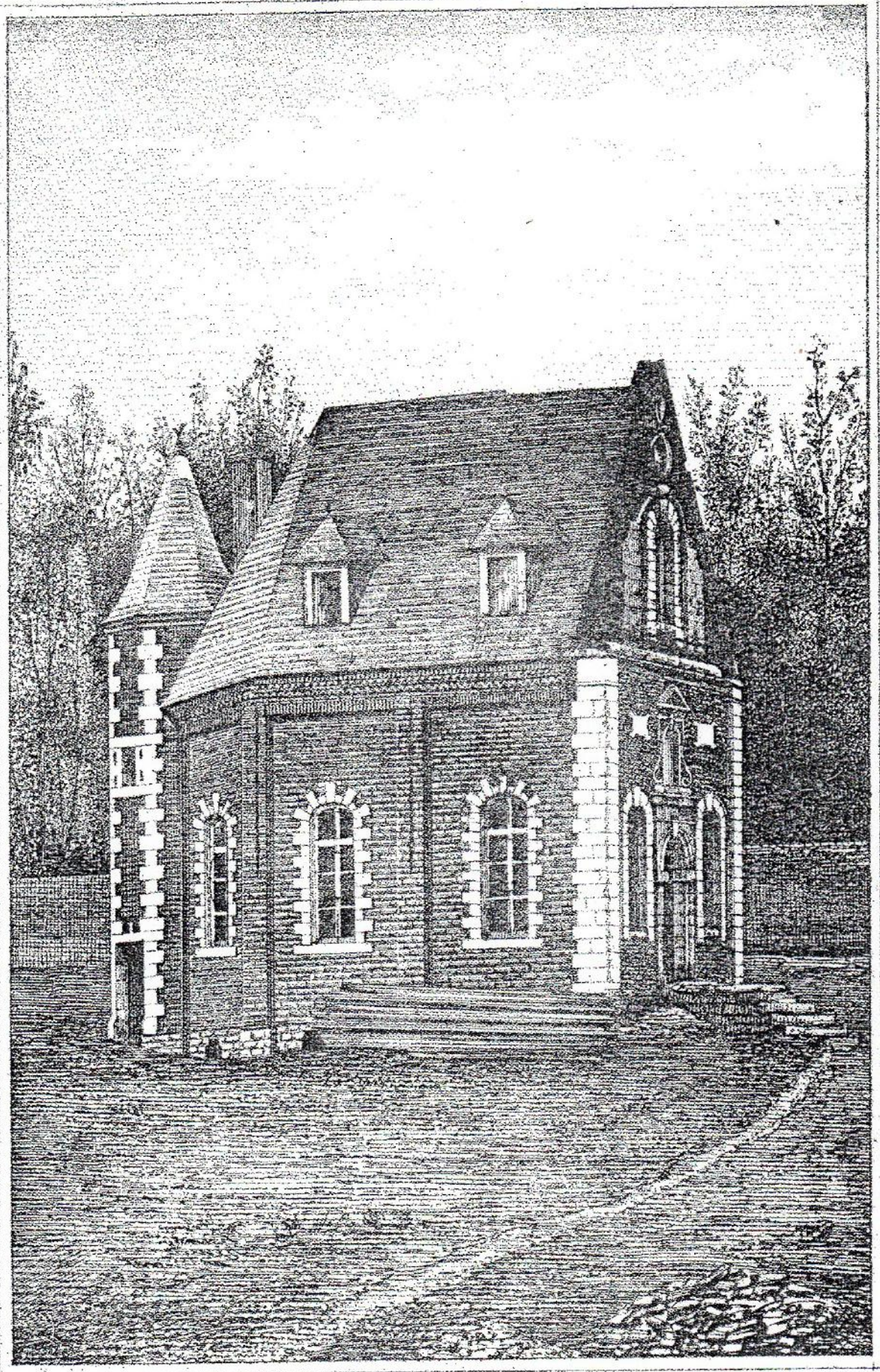
Foto: Studio Schrever.

Deze kapel stond in de kloostertuin van de abdij in Arras, dichtbij de begraafplaats van de zusters. De kapel werd afgebroken in 1864. Kort voor de sloping werd een steendruk gemaakt en later gepubliceerd in de "Almanach commercial de la ville d'Arras, 1866".

Er zijn Vlaamse devotieprenten bekend uit de 17de eeuw, met een gebed tot "O.L.Vrouwe van Loretten". In vele kerken was een broederschap van O.L.V. van Loreto. Volgens de legende werd het huis waarin Maria woonde te Nazareth, door engelenhanden overgebracht uit Palestina, eerst naar Dalmatië en later naar Loreto, een klein stadje dichtbij de oostkust van Midden-Italië.

In de statuten schreef abdis de Werquignoeul voor dat haar zusters jaarlijks, in de geest, een pelgrimage moesten ondernemen naar Loreto. Dit ging dan gepaard met processies en gezongen litanie.

In Arras is vandaag de hoogte Notre-Dame-de-Lorette een nationale begraafplaats van slachtoffers uit de twee Wereldoorlogen. Het geheel is 13 ha. groot.

MAN VAN SMARTEN.

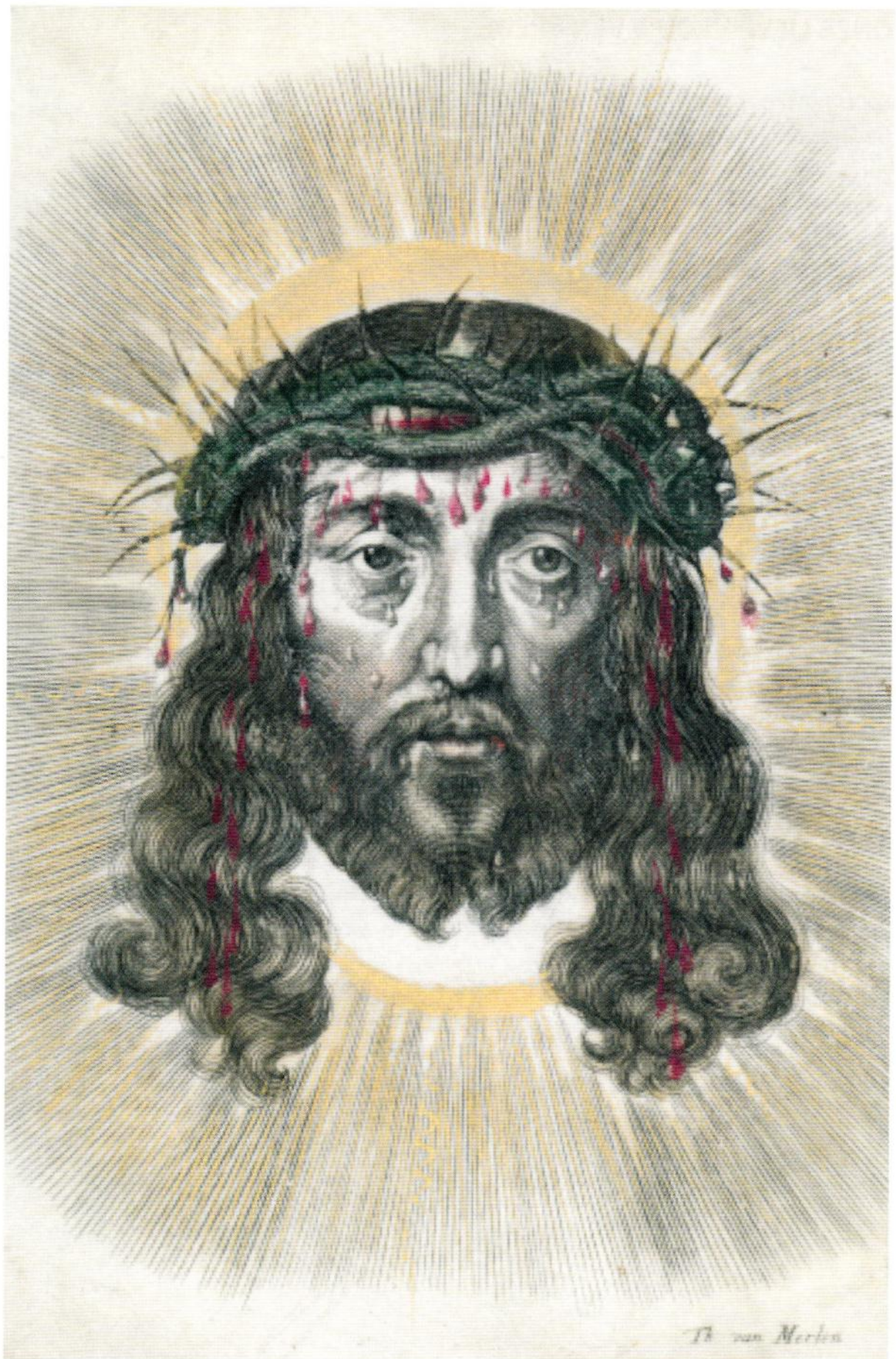
Kopergravure op perkament. Ingekleurd. 9,5 cm x 14 cm.

Theodoor van Merlen (+1672).

Archief: A.H.

Foto : Studio Schrever.

Dit is een Christusafbeelding die overeenkomt met het beeld van de Man van Smarten. Deze devotieprent werd gemaakt onder invloed van de Vita Christi van Ludolf van Saksen. In Noord-Europa was het verhaal van Ludolf veruit de meest populaire weergave van het Leven van Jezus in de Middeleeuwen. Ludolf schreef : " Christus heeft zo een eerbiedwaardig gelaat dat zij die er naar kijken het kunnen liefhebben en vrezen". Abdis Florence mediteert bij voorkeur het lijden van Christus: " Elle considérait notre Seigneur Jésus-Christ en trois états différents, dans la crèche, à la croix, et sur l'autel." " Toute sa passion était d'honorer le Sauveur du monde souffrant et mourant en croix".

Th. van Meulen

ONZE-LIEVE-VROUW VAN VREDE.

Kopergravure op papier.

Gedateerd: 27 maart 1643. 17cm x 16 cm.

Latijn en Vlaams.

Gemaakt voor de Sint-Michielskerk te Antwerpen.

Archief: A.H.

Foto: Studio Schrever.

Alle stichtingen van Florence de Werquignoeul dragen de naam van "Vrede", zonder twijfel een verwijzing naar de sociale onrust en politiek geweld van die tijd. Op het prentje staat deze Vlaamse tekst met Bernardijnse accenten :

" Weest gegroet

Alderheerlijkste Coninginne des Peys,

Alderheylichste Moeder Gods,

door het allersoetste Herte van Jezus Christus

uwen Sone den Prince van Peys,

maect dat syne gramschap ophoude;

ende dat Hy over ons regnere in Peys.

Syt toch ghedachtich o Aldergoedertierenste

Maghet Maria onse Moeder,

dat men noch noyt gehoort en heeft

datter iemandt yerlaeten is geweest,

die u voorspraecke begheert heeft.

Ic come dan tot u, versterckt met sodaenich

vertrouwen. En wilt niet, o Moeder van het Eeuwich Woordt

myne woorden versmaeden

maer hoortse genaedich ende verhoortse. AMEN."

IGNATIUS VAN LOYOLA EN DE MOEDER GODS.

Kopergravure op papier.

Ingekleurd. 13,3cm x 17,5 cm.

Theodoor van Merlen (+1672).

Archief : A.H.

Foto ; Studio Schrever.

Ignatius van Loyola werd geboren in 1491. Hij ontpopte zich tot een levenslustig officier en vond er zijn genoeg in zich te oefenen met de wapens. Wèl kon hij voor een duel een vroom lied dichten over Maria. In 1521 wordt hij te Pamplona getroffen door een kanonkogel die zijn been verbrijzelde. Op zijn ziekbed leest hij het Leven van Christus, geschreven door Ludolf van Saksen. Voortaan is Maria de hoge Vrouwe van zijn hart. Eens zag hij in een visioen een verschijning van O.L.Vrouw met het kind Jezus.

Deze kopergravure verwijst duidelijk naar dit visioen van Ignatius. Typisch voor de graveerkunst van Th.van Merlen is de prachtige randversiering van bloemen en vruchten. Zulke devotieprenten behoorden tot het arsenaal van de geloofsverdediging in de contrareformatie. Florence de Werquignoeul getuigt dat ze zich graag bediende van zulke devotieprenten : "Elle prenait la grande vénération qu'elle avait pour les choses saintes, comme les images..."

SIGNATIVVS
DE LOIOLA

Th. van Meulen

OVERLIJDENSBERICHT VAN ANNE SCUDAMORE.

Hunnegem, archief.

Handschrift op papier, 15,5cm x 20cm. 1624.

Foto : Studio Schrever.

Dit handschrift is geen liturgisch boek. Toch is het een variant van het obituarium of necrologium, waarin de namen opgetekend staan van de overleden medezusters. Uit de Latijnse obituaria werd voorgelezen in de kerk of kapittelzaal, om de verjaardag van het afsterven te gedenken.

Ons handschrift bevat teksten die een voorloper zijn van de later ontstane rouwprentjes, met een korte levensbeschrijving van de overledene. De tekst over Anne Scudamore werd kort na haar overlijden opgemaakt. Men weet nog zeer goed dat zij om 11 u. 's nachts gestorven is. De indrukwekkende aanhef van haar rouwbericht luidt als volgt: " La Révérende Mère Soeur Anne de la Croix, Anglaise de nation, fut l'une des premières qui se rendu religieuse de la réforme à la Paix en Douai. De là elle fut envoyé avec d'autres à la fondation de la Paix en Arras et depuis à la fondation de ce présent monastère en Grandmont l'an 1624 le 20 septembre. Laquelle elle a gouverné en qualité de prieure fort louablement l'espace d'environ 10 ans".

La *Mademoiselle*. *Marie Anne* de la
Trois D'Angloise de nation fut l'une des
premières qui se rendy Religieuse de la reforme
à la Prioire en Douay. de la elle fut enuoyee avec
d'autres à la fondation de la Prioire en *Lez*. et
depuis à la fondation de ce present Monastere en
Grandmont l'ay 1624 le 20 Septembre. Laquelle
elle a gouuernee en qualite de Prioresse fut couronné
l'espace d'environ 10 ans. elle estoit douee de
beaucoup de belles vertus spécialement d'une profonde
humilité d'une ardeur zele de la gloire de Dieu et du
salut des ames. elle estoit grandement charitable
aux malades sur lesquelles elle employoit iour et
nuict. elle fit vniuersellement sa vertu durant
sa dernière maladie qui dura 4 ou 6 mois laquelle
elle endura avec une patience et resignation tres
grande ne desirant autre chose sinon que Dieu
recompenseroit sa sainte volonté en elle: ainsi
cette belle ame s'en alla vers son bien aimé
espons auquel elle auoit cy fidelement seruie
qui fut le 27me juillet à 11 heures à minuit
ages de 40 ans Professe de 29

L'ay 1634

Requiescat in pace

OPDRACHT VAN F.SYLVIVS AAN FLORENCE DE WERQUIGNOEUL

Gedrukt boekje, 6 cm x 8 cm, 223 p.

Gedateerd 1626.

Hunnegem, archief priorij.

Foto: Studio Schrever.

Dit is de voorrede op de Franse vertaling van de Regel van Benedictus. De auteur is François Sylvius (of Du Bois), professor aan de universiteit van Douai. Op het herhaald aandringen van abdis Florence maakte hij deze vertaling in de zomermaand van 1621. De eerste druk is: Douai, 1621. De Sint-Godelieveabdij te Brugge bezit nog een exemplaar van de eerste druk. Het boekje van Hunnegem is een tweede druk: "Seconde édition revue et corrigé par le même, à Douai, chez Marc Wyon, l'an 1626".

In de biografie van M. Trigault leest men hoe Florence de Werquignoeul het initiatief nam: "Elle pria monsieur Fr. Sylvius, professeur et docteur en la sainte théologie, leur confesseur, de vouloir bien leur faire la grâce de la traduire mot pour mot de latin, ce qu'il fit.

Après quoi elle la fit imprimer et en donna des exemplaires à toutes ses filles". Het kleine formaat was zeer handig en gemakkelijk om bij te houden. Abdis Florence eiste van de zusters dat zij deze Regel voortdurend zouden lezen.

François Sylvius overleed in 1649.

A NOBLE
ET VERTVEVSE DAME
MADAME
FLORENCE
DE WERQVIGNOEVL
PREMIERE ABBESSE
DV MONASTERE
DE LA PAIX A DOVAY.

FRANÇOIS SYLVIVS.

ADAME,
Vous me contrain-
dez de sortir de ma
carriere, quand vous

à l

m' m.

BIBLIOGRAFIE

ACREMENT G., Histoire du couvent de la Paix de Jésus, Arras, 1892.

ANONYME, La vie de la noble Dame Florence de Werquignoeul, Douai, 1733.

BERLIERE U., Le renouveau bénédictin dans la première moitié du XVIIe siècle, Gembloux, 1927, 16 p.

DE MEULEMEESTER M., Le prieuré des Bénédictines de Huneghem à Grammont, Louvain, 1947, 264 p.

HOSTE A., De priorij Hunnegem te Geraardsbergen, 1974, 202 p.

LEBRUN F., Le XVIIe siècle, Armand Colin, 1967, 376 p.

MARTENE-DURAND, Voyage littéraire, t.II, Paris, 1717, p.219-258.

PARENTY, F.J., Histoire de Florence de Werquignoeul, Lille, 1846.

RO TSAERT, M. God vinden in alles. Bidden in het spoor van Ignatius van Loyola, Averbode, 1998.

STALPAERT H., Brugse devotieprenten van Onze-Lieve-Vrouw, Brugge, 1976, 236 p.

THYS A.K., Van Geuzenstad tot katholiek bolwerk. Antwerpen en de Contrareformatie, Brepols, 1990, 247 p.

VAN BOCKSTAELE G., Prieuré des Bénédictines de Grammont, dit Hunnegem, in Monasticon Belge, T.VII, Province de Flandre Orientale, vol.2, Liège, 1977, p.157-178.

